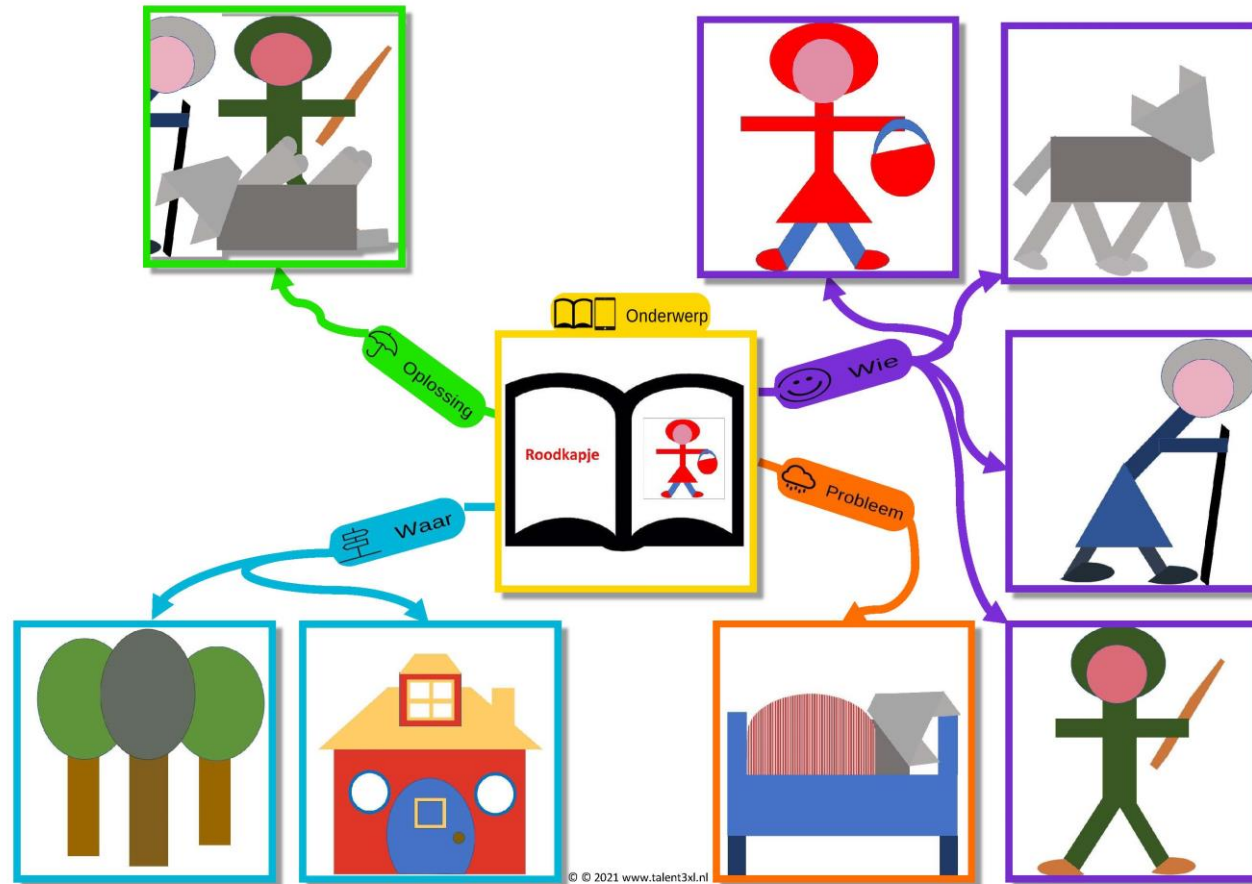

Post-its en pijlen = Conceptmap

Praktische aanwijzingen en verantwoording leerkrachten groep 1 en 2

Post-its en pijlen = Conceptmap

Inhoud

Fijn dat je je leerlingen wil leren hoe ze zelf een conceptmap kunnen maken van een filmpje of boek. Dat kan een verhaal zijn of een informatief filmpje of (prenten-)boek. We beginnen met fictie. Dit is de versie voor kleuters die nog niet kunnen lezen en schrijven. In dit documentje vind je de praktische aanwijzingen en de verantwoording. Dit komt achtereenvolgens aan bod:

1. Keuzes
2. Nodige materialen
3. Differentiëren
4. Introductie tekst
5. Opbouw van instructie naar zelfstandig werken
6. Oefenen
7. Volgende stap: conceptmap van informatieve tekst

Keuzes vooraf

Voor je start met deze “cursus” moet je als leerkracht kiezen uit de volgende mogelijkheden:

Wie meedoen:

- Je hele klas. Dat kan omdat differentiatie mogelijk is.
- Een groepje van je klas, bijvoorbeeld een groepje kinderen dat al wat kan lezen en schrijven.
- Eén leerling die cognitief met kop en schouders boven de andere kinderen uitsteekt.

Instructie:

- Jij zelf of een stagiaire, onderwijsassistente of RT-er geeft de instructie.
- De kinderen krijgen instructie middels het instructiefilmpje op een computer, laptop, Chromebook, tablet of oude telefoon. **Kies dan voor degenen die kunnen lezen en schrijven de versie voor groep 3 en 4**

Basis of ook plus:

- Doe je of laat je alleen het basisgedeelte doen: het kennismaken met het maken van een conceptmap van een verhaal, in dit geval Roodkapje. Of laat je nog verder werken: het zelf bedenken van een verhaal met een conceptmap en het zelf maken van een conceptmap van een gelezen of voorgelezen verhaal. **Het ultieme doel hierbij is dat ze daarbij uiteindelijk kunnen starten met een leeg vel A3 papier.**

Materialen

In ieder geval:

- Post-its, één kleur of meerdere kleuren, allebei kan.
- Tekenmateriaal in meerdere kleuren
- Lege conceptmap Roodkapje afgedrukt op A3 formaat voor elk kind

Als de uitleg digitaal gaat:

- Voor elk kind of tweetal een computer, laptop, chromebook, tablet of oude telefoon.
- Voor elk kind “oortjes” of een koptelefoon
- Daarop links naar de uitlegfilmpje en het filmpje van het verhaal

Materialen als je wil differentiëren

Voor de kinderen die al een beetje kunnen lezen en schrijven:

- De versies van groep 3 en 4

Voor kinderen die tekenen lastig vinden:

- Enkele afdrukken van het knipblad met tekeningen, dan zijn ook scharen en plak nodig

Voor kinderen die het verhaal van Roodkapje niet (goed) kennen:

- Afdruk van het boekje met het verhaal van Roodkapje
- Of het filmpje waarbij het verhaal voorgelezen wordt

Voor het onderdeel “Verzin nu zelf een verhaal”:

- Lege conceptmap eigen verhaal afgedrukt op A3 formaat voor elk kind

Introductietekst

- We gaan in de komende weken leren om een tekening te maken van verhaaltjes die je gelezen hebt.
- Het is niet zo maar een tekening.
- De tekening maken we met post-its, plakblaadjes, en gekleurde pijlen.
- De tekening helpt om te laten zien hoe het verhaal in elkaar zit.
- Zo'n tekening noemen we een concept map.
- Als we zo'n tekening kunnen maken van verhaaltjes, gaan we ook nog leren zo'n tekening te maken van informatieboekjes.
- Voor de uitleg gebruiken we het Sprookje van Roodkapje omdat dat een kort en eenvoudig verhaaltje is dat bijna iedereen goed kent.

Stappen van instructie naar zelfstandig werken 1

Basisdeel:

1. **Voorlezen:** Als er nog kinderen zijn die het verhaal van Roodkapje niet echt kennen, boekje en filmpje zijn beschikbaar
2. **Instructie** over het maken van een conceptmap: PowerPoint of filmpje
3. **Op Post-its** tekenen de kinderen zelf hun antwoorden op de vier basis vraagpijlen: **wie, waar, het probleem en de oplossing** (Eventueel gebruiken enkele kinderen de tekeningen van het knipblad)
4. **De lege conceptmap vullen** met hun post-its (of de uitgeknipte plaatjes/tekeningen)
5. **Tussenevaluatie** van de gevulde conceptmaps samen met de leerkracht

Stappen van instructie naar zelfstandig werken 2

Plus-gedeelte: naast de analytisch laten denken, ook kritisch en creatief laten denken:

5. **Post-its voor eigen verhaal:** De kinderen (of een selectie die dit aankan) maken post-its voor een eigen verhaal met de basisvragen: **wie, waar, het probleem en de oplossingen** (meerdere antwoorden op deze vragen: alleen maar prima!
6. **De lege conceptmap vullen** met hun post-its: hun eigen verhaal.
7. **Met de conceptmap vertellen** de kinderen elkaar (en de leerkracht of ouders) hun zelf bedachte verhaal. Ze mogen het ook opnemen (bijv. op een oud mobieltje).
8. **Evaluatie:** Kijken of degenen die het verhaal hoorden ook het probleem en de oplossing eruit haalden.
9. **Conceptmap verder oefenen** met meer verhalen, het vullen van hun verhaal en schrijf portfolio.(Zie volgende dia)
10. **Conceptmap verhalen beheerst dan volgende stap:** conceptmap informatieve teksten

Oefenen

Voorleesportfolio

1. **Laten voorlezen** van het gekozen boek
2. **Op Post-its** tekent het kind zelf de antwoorden op de vier basis vraagpijlen: wie, waar, het probleem en de oplossing (vier kleuren zou handig zijn). Plaatjes zoeken mag ook, maar is tijdrovender.
3. **Een conceptmap maken** met de post-its en pijlen maken met potloden
4. **Evaluatie** van de conceptmap samen met de leerkracht
5. **Leesportfolio** aanvullen met de conceptmap en weer naar 1.

Verhalenportfolio

1. **Post-its voor eigen verhaal:** Het kind maakt post-its voor een eigen verhaal met de basisvragen: wie, waar, het probleem en de oplossingen (meerdere antwoorden op deze vragen: alleen maar prima!)
2. **Een conceptmap maken** met de post-its en pijlen met potlood: het eigen verhaal.
3. **Met de conceptmap vertelt** het kind aan een klasgenoot, de leerkracht of ouder het zelf bedachte verhaal. Het mag ook opgenomen worden(bijv. op een oud mobieltje).
4. **Evaluatie:** Herkent de lezer of toehoorder het probleem en de oplossing?
5. **Schrijfportfolio** aanvullen met de conceptmap en weer naar 1.

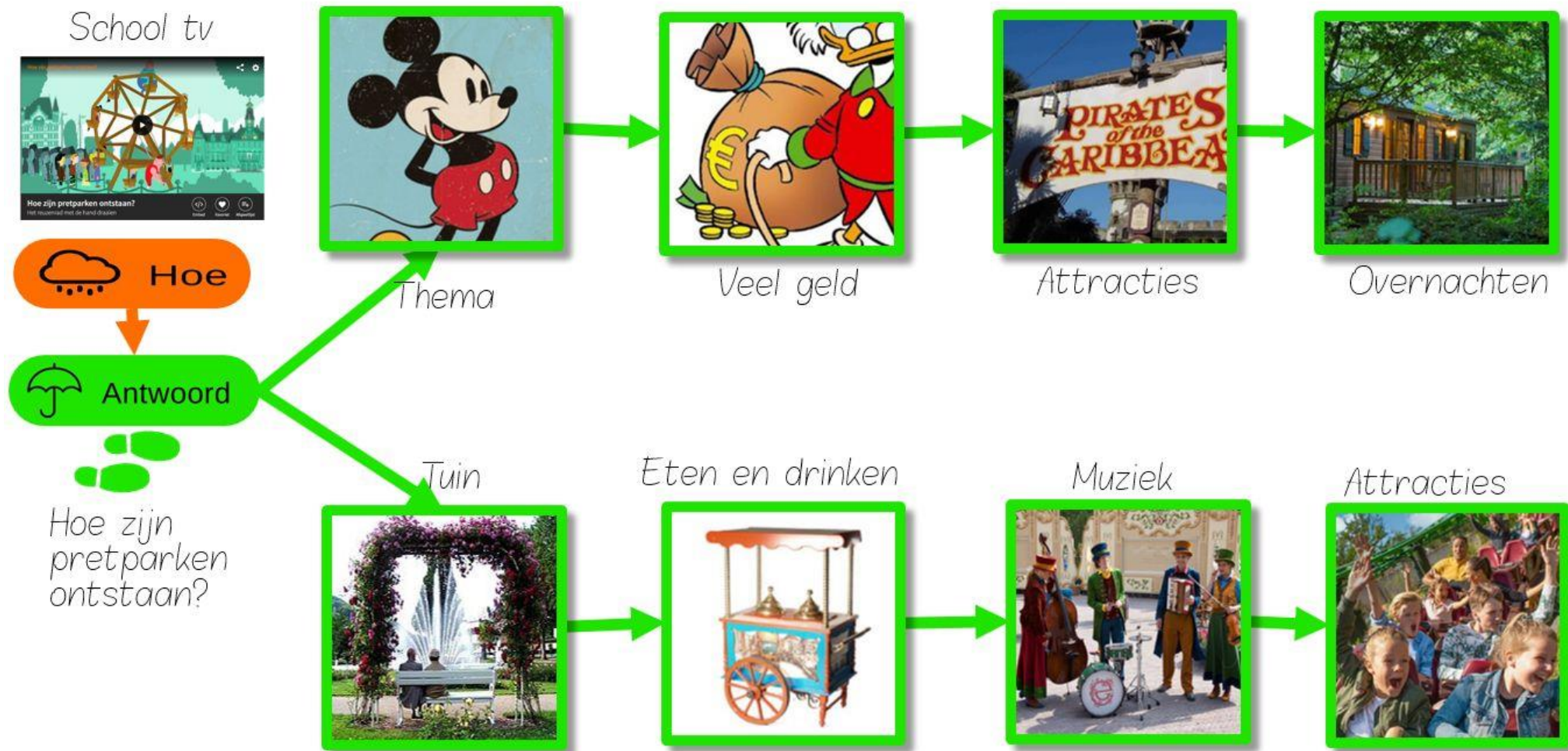
Over "precies" tekenen

- Leg nadruk op: er hoeft niet precies naar de werkelijkheid getekend te worden.
- Het gaat erom waar de tekeningen voor staan. Zie ook: de pictogrammen.
- Geef geen oordeel, vraag wát ze getekend hebben.
- Enige voorwaarde: kind kan tekening "teruglezen"

Volgende stap

conceptmap van informatieve tekst/filmpje

Volgende stap

Verschil tussen deze twee vormen:

- Fictie: verdieping door analyseren van het plot van het verhaal: intriges en ontknoping en creatief denken: bedenken eigen plot.
- Non fictie: verdieping door analyseren met een onderzoeksvraag, aanvankelijk aangeboden en een ontwerpopdracht

Overeenkomsten:

- Oefenen in analytisch denken (uitzoeken) en creatief denken (bedenken en omdenken)
- Tekeningen en teksten (beide hersenhelften gebruiken)
- Pijlen geven de verbanden aan
- Post-its om flexibel te werken

Verantwoording 1

Het leren maken van conceptmap is een onderdeel van een totaalpakket voor het invoeren van onderzoekend en ontwerpend leren in school. Het pakket bestaat uit:

1. Leren formuleren van en werken aan persoonlijke doelen voor groep 1 tot onderbouw VO
2. Leren maken van conceptmaps voor niet lezers: groep 1 en 2
3. Leren maken van conceptmaps voor lezers: groep 3 en 4
4. Leren maken van een Bloomblad voor groep 5 tot onderbouw VO

De bedoeling hiervan is ook om meer differentiatiemogelijkheden te hebben dan alleen plusboekjes e.d.

Verantwoording 2

Uitgaan van behoeften kinderen en leerkrachten

Kind: waarom “Cursus Zelf Conceptmap maken”?

Leerkracht: waarom "Cursus Zelf Conceptmap maken"?

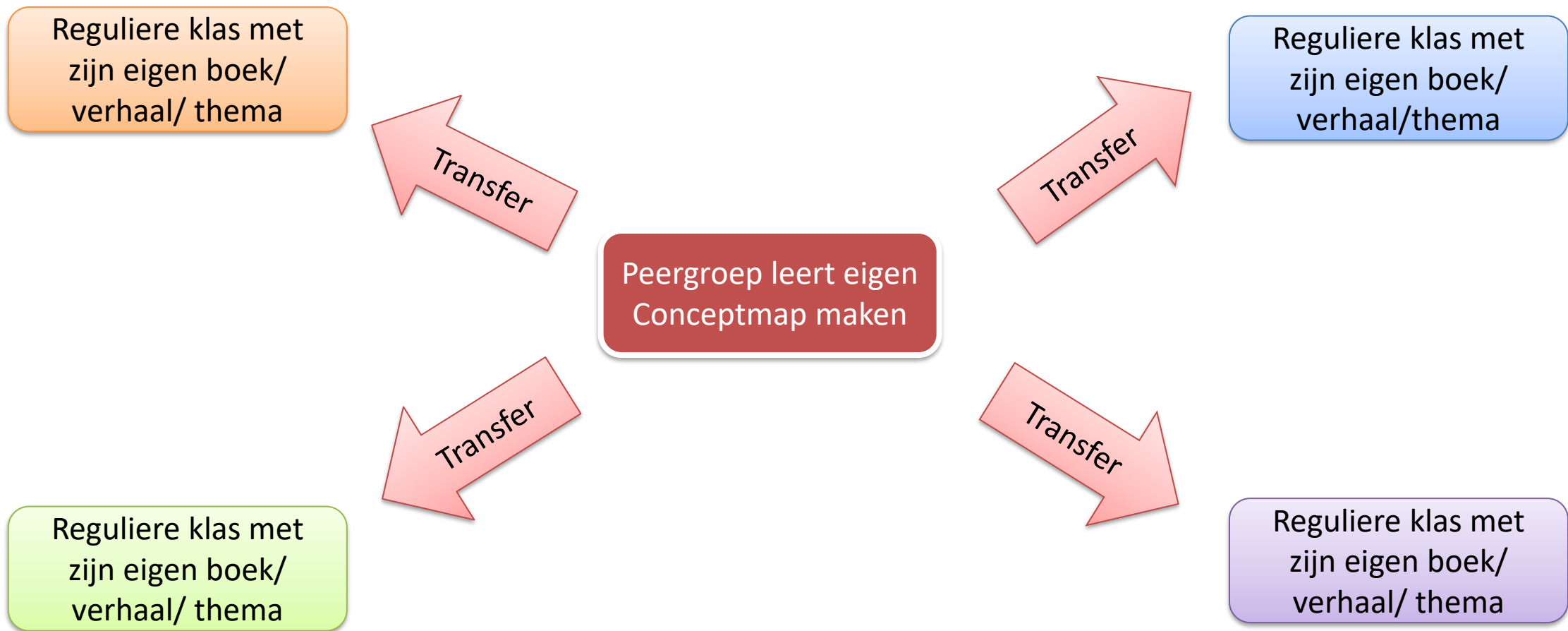

Waarom “Cursus Zelf conceptmap maken”?

LOOD doelen met dit pakket	In grote mate van toepassing	Mogelijk van toepassing	Niet van toepassing
Zelfstandigheid	x		
Samenwerken		x	
Presenteren		x	
Praktische vaardigheden	x		
Plannen		x	
Doorzetten	x		
Onderzoeken	x		
Ontwerpen	x		
Nieuwe dingen leren	x		

Waarom “Cursus Zelf conceptmap maken”?

Waarom “Cursus onderbouwers maken zelf conceptmap”?

- Recht doen aan alle kinderen
- Ook aan de kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong
- Rijke leeromgeving gewenst
- Leeromgeving met veel mogelijkheden tot differentiatie.
- Kinderen met ontwikkelingsvoorsprong stimuleren om hogere orde denkvaardigheden te gebruiken.
- Een Bloomblad zelf maken is nog te moeilijk voor onderbouwers.
- Denksleutels en denkvierkanten (alleen) creatief denken en niet zelfstandig te gebruiken
- Conceptmap wel mogelijk: ook geschikt om analytisch, kritisch en creatief mee te leren denken.

Cognitief begaafde kinderen en conceptmaps

Mindmap, bedenker Tony Buzan 1993

Een **mindmap** laat de rechter hersenhelft samenwerken met de linker, door **verbinden van woord, beeld en kleur!**

Met een **mindmap** ga je analytisch, kritisch en creatief denken, de zgn. hogere orde denkvaardigheden (HOD)

Concept mapping, bedenker Joseph D. Novak, 1975

De **concept map** die wij de kinderen leren te hanteren, gebruikt ook de kleuren en beelden, net zoals een mindmap, om het leereffect te versterken.

Cognitief begaafde kinderen en conceptmaps

Onderzoek: evidence informed

- Marzano (2002): Non-verbale representaties (zoals conceptmaps) leiden tot betere leerprestaties
- Rianne Hofma e.a. (2012): Mindmappen (de conceptmap die wij de kinderen leren is een variant ervan) verbetert het begrijpend luisteren en de woordenschat. Zij maakt bij mindmappen de volgende keuze voor takken: WIE WAAR PROBLEEM OPLOSSING
- van der Molen (2013): concludeert dat concept mapping voor hoogbegaafde leerlingen een geschikte tool is om kennis mee op te doen

Leer kleuters zelf een conceptmap maken

Talent stimuleren met analytisch, kritisch en creatief denken

De auteurs:

Ans van Nuland oud leerkracht KC De Troubadour , leerlingbegeleider en mede-ontwikkelaar passend onderwijs hoogbegaafde kinderen.

Jan van Nuland, oud leerkracht KC t Ven,
Sinds 2007 ontwikkelaar, begeleider en opleider passend onderwijs hoogbegaafde kinderen, o.a. Steunpunt Hoogbegaafdheid Oss, opstarten en ondersteunen 15 bovenschoolse peergroepen, bedenker LOOD-lijst

Tenslotte: veel succes!

Wij staan altijd open voor vragen en opmerkingen!

Mail naar: jan@talent3xl.nl

Ans en Jan van Nuland

